

Okrugli sto i javni dijalog
Uloga udruženja sudija i tužilaca u reformi pravosuđa
(Sarajevo 04. 10. 2019)

1. Fondacija Centar za javno pravo (FCJP) se zahvaljuje uvodničarima, sutkinji Vrhovnog suda Federacije BiH, *Slavici Čindrak* i tužiocu Tužilaštva BiH, *Džerminu Pašiću*, za utemeljeno i uvjerljivo detektiranje, za sadržajan i analitičan prikaz problema koji se tiču udruživanja sudija i tužilaca, održavanja potrebnog nivoa nezavisnosti udruženja i uzajamne veze stručnog i neovisnog pravosuđa sa aktivnim udruženjima i rukovodstvima. Zahvaljujući uvodničarima, diskusija, nakon četiri sata nije gubila ni na dinamici, ni na sadržaju.

2. FCJP također duguje zahvalnost učesnicima okruglog stola i ukazuje na neuobičajenu zainteresiranost, kao i na reprezentativnost učesnika: 22 sudija, šest tužilaca, četvero članova VSTV-a, dvoje članova udruženja sudija, troje iz upravnih tijela (agencija), troje članova akademskih tijela (fakulteta), jedan iz ministarstva, jedan advokat, troje novinara i troje znanstvenih saradnika FCJP (organizatora). Istovremeno ističemo da se iz Republike Srpske niko nije odazvao pozivu i tu činjenicu smatramo, koliko simptomatičnim, toliko i ozbiljnim nedostatkom ovog skupa.

3. FCJP u nastavku sažima stavove i zahtjeve sa ovog skupa na osnovu sedamnaest protokoliranih istupa i četrnaest kratkih intervencija:

- 1) Učesnici su saglasni da je stanje u pravosuđu nezadovoljavajuće i da bi udruženja sudija i tužilaca mogla i morala biti generator uspostavljanja profesionalnog pravosuđa koje se može pozvati na vlastiti ugled, na moralni i stručni integritet. U opis nezadovoljavajućeg stanja u pravosuđu ulazi: nepovjerenje sudaca i tužilaca, kao i opšte javnosti u stručnost, objektivnost i nezavisnost VSTV-a, personalna rješenja (izbori sudija i tužilaca, posebno rukovodnih struktura), nedovoljna saradnja udruženja sa VSTV-om, rasparčanost i nekoordiniranost udruženja i neaktivno članstvo.
- 2) Učesnici su nezadovoljni konkretnim radom udruženja na strukturiranju edukacija, na reakcijama kod izbora i imenovanja, na praćenju disciplinskih postupaka i reakcijama na produžavanje mandata članovima VSTV-a. Istaknuto je da je učinak udruženja u ovim područjima beznačajan i da bi ona morala aktivno raditi, iznositi jasno formulisane stavove, suprotstavljati se odlukama koje nemaju profesionalni i moralni kredibilitet i uspostavljati standarde koji će obvezivati i pravosuđe i sve strukture javne vlasti.
- 3) Učesnici ističu da se tužilaštva nalaze u specifičnoj poziciji koju karakteriše mogući pad tužilačke nezavisnosti i samostalnosti. Sistematski kontrolirani javni tužioci bi mogli biti prvi negativni rezultat novih propisa/kriterija o ocjenjivanju rada i negativan izraz zakonskih ovlaštenja glavnih tužilaca: kontrola se provodi putem ocjenjivanja i dodjele predmeta. Iz strukovnih udruženja, u tom pogledu, nije uslijedila adekvatna reakcija.

- 4) Učesnici smatraju da je sastav upravljačkih struktura u udruženjima problematičan i da nije u funkciji konstruktivnog rada. Zamjerka se odnosi na učešće nesrazmjerno visokog broja predsjednika sudova i glavnih tužilaca u upravi udruženja. Pokazalo se da ovakva struktura ne optimira rad udruženja i da vodi umrtvljivanju aktivnosti koje su usmjerene na kritički odnos prema regulatornom tijelu i upravljačkim strukturama u pravosuđu. Gomilanje funkcija sužava dijalog, otupljuje kritiku uočenih anomalija i služi kao poluga internog utjecaja.
- 5) Učesnici procjenjuju da su sadašnja strukovna udruženja pod utjecajem VSTV-a i da se putem njih generiraju aktivnosti ili podstiče pasivnost koja je u službi podrške pojedinim članovima VSTV-a. VSTV dijelom preuzima i pokriva aktivnosti koje bi po svojoj prirodi trebale biti nadležnost strukovnih udruženja. Tako se autoritetom VSTV-a sužava prostor djelovanju udruženja.
- 6) Učesnici su saglasni da su se postojeća udruženja pozicionirala kao pasivni posmatrači: nisu definirali pravce i strategiju svoga djelovanja, nisu uspostavljeni mehanizmi uzajamne razmjene informacija, nije utvrđen minimalni interes kojim se moraju rokovoditi sva udruženja, nije ni pokušano uspostaviti mehanizme zajedničkih rasprava o usaglašavanju stavova i aktivnosti ili o listama zajedničkih prioriteta. Ona danas djeluju kao samostalni entiteti koji nemaju zajednički interes. Time se slabi njihov značaj, i pojedinačno i u cjelini. Učesnici su svjesni da je ravnodušno članstvo suodgovorno za ovakvo stanje, ali smatraju da najveći dio odgovornosti snose aktuelna rukovodstva udruženja.
- 7) Učesnici su mišljenja da rukovodioci tužilaštava i sudova angažmanom i učešćem u upravnim strukturama udruženja u pravilu predstavljaju zapreku za otvoren razgovor o udruženjima, za definiranje problema i zauzimanje jasnih stavova. Ističu da je ovim primjetno ugrožena sloboda govora metodom etiketiranja koja se svodi na tezu da se kritikom i kritičkim stavovima prema uočenim devijacijama radi protiv aktuelne politike.
- 8) Učesnici naglašavaju da osnivačka akta udruženja nisu usklađena sa važećim zakonima. U njima nema jasnih kriterija o izboru članova uprave i trajanju mandata.
- 9) Učesnici uočavaju slabu ili otežanu komunikaciju putem interneta i socijalnih mreža. Posebno ističu da su internet stranice udruženja neažurirane i da često sadrže zastarjele podatke.
- 10) Učesnici su dijelom naglašavali da je primjetan nedostatak hrabrosti za suprotstavljanje uočenim devijacijama u pravosuđu, posebno prema strukturama koje djeluju kao lobisti pojedinih članova VSTV-a. Za ovo su odgovorna i postojeća udruženja iz kojih ne dolaze nikakve reakcije, ali i članstvo koje u pravilu ne učestvuje u fomiranju stavova udruženja i ne provodi odgovarajuće zaključke.

4. Na osnovu svega se

preporučuje:

- 1) **Načelni cilj:** potrebno je raditi na ostvarenju normativnih i stvarnih pretpostavki da strukovna udruženja u pravosuđu neometano i učinkovito ostvaruju ciljeve koji su im povjereni.

- 2) **Osnivačka akta:** neophodna je prerada osnivačkih akata, specifikacija kriterija za članstvo u udruženjima i preciziranje kriterija za preuzimanje funkcija u upravi udruženja.
- 3) **Mirovanje članstva u upravi:** potrebno je osnivačkim aktima utvrditi da za vrijeme obavljanja rukovodne funkcije u tužilaštvu ili na sudu miruje članstvo u upravi udruženja.
- 4) **Koordinaciono tijelo:** Potrebno je povesti aktivnosti na uspostavljanju koordinacionog tijela čiji bi zadatak bio da obezbijedi siguran protok informacija između pojedinih udruženja, koordiniranje pojedinačnih i zajedničkih akcija, uspostavljanje saradnje na internacionalnom i regionalnom planu i široko informiranje opšte javnosti i članstva o aktivnostima udruženja. U pogledu udruženja tužilaca se u uspostavljanju okvirnog udruženja mora pristupiti pažljivo, uzimajući u obzir činjenicu da su federalni i kantonalni tužioci uključeni u rad federanog udruženja i da postoji mogućnost pristupa državnih tužilaca uz minimalne izmjene statutarnih odredbi.
- 5) **Međunarodni nastupi:** Udruženja moraju putem koordinacionog tijela ili bez njega pronaći prohodan put za međunarodni nastup udruženja. Ovdje je potrebno raspraviti međunarodno predstavljanje udruženja i utvrditi platformu internacionalnog djelovanja.
- 6) **Uspostavljajne dijaloge sa VSTV-om:** Udruženja moraju insistirati na uspostavljanju dijaloga sa VSTV-om i utvrditi listu prioriteta o kojima bi svoj stav trebala iznijeti udruženja. Dalje se treba koncentrirati na obraćanje VSTV-u i prisustvo na sjednicama, kao i na kreiranje sadržaja pojedinih sjednica. U centru dijaloga trebaju biti problemi iznešeni u ovoj raspravi:
 - objektivnost odluka i nezavisnost VSTV-a,
 - utjecaj VSTV-a na strukovna udruženja i pasiviziranje njihovog rada,
 - izbor i imenovanja sudija i tužilaca,
 - produženje mandata članova VSTV-a i
 - identifikacija struktura i pojedinaca koji lobiraju za odgovarajuće odluke VSTV-a.
- 7) **Zakoni o tužilaštvu:** potrebno je insistirati na izmjeni zakona o tužilaštvu i donošenju odluke VSTV-a kojim će se garantirati da rad aktivnih članova u udruženjima neće ovisiti o volji pretpostavljenog i da neće biti ničim ometan.
- 8) **Podizanje aktivnosti članstva:** udruženja trebaju odmah razmotriti razloge za pasivno držanje i pronaći odgovarajuće mjere za aktivan rad članstva. Potrebno je odmah pristupiti osnivanju radnih tijela pri udruženjima, kasnije pri koordinacionom tijelu, za praćenje legislative i efikasnosti i za etička pitanja.
- 9) **Web-prezentacija:** potrebno je odmah pristupiti ažuriranju postojećih i otvaranju novih web-stranica na kojima bi se redovno predstavljao rad udruženja.
- 10) **Stručni skupovi:** utvrditi pitanja i probleme koji će biti predmet stručnih i javnih rasprava u različitim formama (stručni i naučni skupovi). Planirati učešće uglednih pravnika i osigurati da se obrađuju akutni problemi koji podstiču judikativni i tužilački rad, integritet, profesionalnu etiku i

5. Fondacija Centar za javno pravo je spremna na saradnju sa udruženjima. Naši kapaciteti se mogu u svako vrijeme angažirati radi uspostavljanja inicijalne saradnje među udruženjima na utvrđivanju sadržaja i organizacije stručnih skupova, radi prisustva eksperata na odgovarajućim skupovima, kao i radi organizacije zajedničkih skupova i popularizaciji zaključaka. Ovim pozivamo udruženja tužilaca i sudija da iniciraju saradnju sa FCJP.

Za FCJP
predsjednik prof. dr. E. Šarčević

